

réteggig bontották el, feltehetően még a szentély boltozatának beomlása előtt. A teljesen kirabolt, eredetileg a padló fölé 45–50 cm-el kiemelkedő sírkamra betöltése agyaggal kevert föld, melyben számos öntött terrazzo töredéket is megfigyeltünk. Számos közülük a falazott sír alján került elő, amiből arra következtethetünk, hogy a vörösre színezett öntött terrazzo padló a sír kirablásának pillanatában még meglehetően a bolygatásban csupán néhány szórt csontot találtunk. A koporsó vasalásai a kamra egyik sarkában kerültek elő. A sírkamra mélysége az ülőfülke padkájától mért 163 cm, szélessége 95–104 cm, falának szélessége pedig 27–40 cm.

Feltárásunk nyomán előbukkantak a szentély poligonális záródását fedő boltozatának, felül élszedett lemezzel, alul pedig vízszintes síkkal záródó, henger alakú – a középkori padló felett 80–85 cm-re húzódó – konzoljai, valamint a boltozat hosszú vállindításai. Ebben az évben megkezdjük a sekrestyét kitöltő omlásréteg kiemelését, amelyet idő hiányában nem sikerült befejeznünk. A szelvény feltárását 2003-ban fogjuk befejezni. Ugyancsak a 2003. évi feltárás feladatai közé tartozik (a „helyreállítási” munkák befejezése után) a templomhajóban (az É-i és a D-i fal hosszában) meghagyott omlásrétegek kiemelése, a padló alatti rétegek, valamint a templom alapozási síkjának meghatározása.

SIMON ZOLTÁN – JUAN CABELLO

180. Medina, Sziget

(Tolna megye) Kö

A Medina-szedresi országúttól É-ra, a Sió és a Sárvíz között fekvő középkori templom helyéről Gaál Attilától szereztünk tudomást. Az 1970-es évek első felében egy középkori templom maradványait bolygatták meg, 5 csontvázat ásva ki a templom körüli temetőből. A Sió hídjától É-ra kb. 200 m-re, a gáttól K-re 15–20 m-re középkori cserepeket találtunk, a lelőhely Ny-i szélén tégl- és kőtöredékeket is megfigyeltünk.

ÓDOR JÁNOS GÁBOR – K. NÉMETH ANDRÁS

181. Megyaszó, Harangod-ér

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

2002. szeptember 17-én helyszíni szemlét végeztünk Megyaszótól D-re, a Harangod-éri víztározó-beruházás területén, ellenőrizendő, hogy a beruházó betartja-e a beruházással kapcsolatos előírásokat.

A Fenyér-dűlőben (1. lelőhely) és a Szerelem-völgyben (2. lelőhely) nincs nyoma a beruházáshoz kapcsolódó földmunkák megkezdésének, így a régészeti lelőhelyek területe is érintetlen.

Az 1. lelőhelyen újabb leleteket – neolitikus házi kerámia töredékek, 2 vonaldíszes darab (Bükk?, Tiszadob?) – gyűjtöttünk.

CSENGERI PIROSKA

182. Mencshely határa

(Veszprém megye) Kö, I

A Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatóságának megbízásából 2002. július 31-én, augusztus 1-jén, augusztus 6–9-ig és 16-án (összesen 7 munkanapon) a Vöröstó és Mencshely között kiépítendő telefonkábel fektetésével kapcsolatos földmunkákat felügyeltem.

A régészeti munkák elvégzésére a Hungarokábel Rt-vel kötött szerződést a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. A felügyelet megkezdésekor kb. 1500 m-es szakasz már elkészült.

A felső 40–50 cm-es humuszréteget sárgásbarna, barna agyagos réteg követte (50–60 cm), alatta sárga színű agyagos homkréteg húzódott. A Nagyvázsöny–Vöröstó–Mencshely elágazástól kb. 300 m-re D felé sziklássá változott az altalaj, ez a szakasz mintegy 400 m-en folytatódott. Az árok mélysége 120 cm volt.

A földmunkák során két helyen került elő régészeti leletanyag illetve objektum. Augusztus 6-án a Cser-tetőhöz vezető bekötőúttól 80 m-re É-ra a gép kerámiatöredékeket fordított ki. Koruk valószínűleg középkor. A kérdéses helyen régészeti objektum sem a metsztfalban, sem az árok alján nem mutatkozott. Augusztus 16-án Mencshelyen, a temető mellett (a temető D-i végét lezáró aszfaltúttól 29 m-re É-ra) az árok mindkét metsztfalában illetve az árok alján jól kirajzolódott egy gödör foltja. A fekete színű betöltésben vörösre égett paticstörmelék került elő nagy mennyiségben, kerámia vagy egyéb leletanyag nem.

CSIRKE ORSOLYA

183. Mesteri, Intapuszta

(Vas megye) Rő, Á, Kk, Kú

A Berzsenyi Dániel Főiskola Történelem Tanszéke régésztechnikus képzésének tanásatása keretében folytattuk a római kori villaépület, az Árpád-, késő középkor- és újkori temető előző évben megkezdett feltárását.

A római kori villaépület újabb, most megkutatott részletének ismeretében már egy több helyiségből álló, erősen bolygatott épület-komplexum körvonalazható, meszes habarcsba rakott, masszív kőfalakkal, helyenként megmaradt tégl járósinttel. Pontos kora még nem dönthető el, mert csak egy-két sigillata töredék és néhány szórvány bronzérem és fibulatöredék került elő. Az épületen kívül, annak É-i oldalán egy korabeli, téglalából épített kemencét is feltártunk.

Az idei évben az 53–107. számú objektumokat tártuk fel, amelyek – egy-két kivételtől eltekintve – sírok. Ezek között vannak Árpád-kori (pld. S-végű karikás: 74., 82. sír és vasképes; 99. sír) és késő középkor-kora újkori bronz pitykegombos (85. sír) temetkezéseik is. A fiatalabb sírokban több esetben a koporsót is sikerült megfigyelni. Jó néhány kora – mellékletek hiányában – most még nem meghatározható. Megtaláltuk a temető kőalapozású templomának egy részletét (hajó?) is. Az azonban még nyitott kérdés – és a jövő évi

tanásatás egyik feladata erre választ adni –, hogy ez a templom mikori.

Munkatárs: Nagy Ágnes, Nagy Marcella, Vámos Gábor régésztechnikus.

ILON GÁBOR

184. Mezőpeterd határa

(Hajdú-Bihar megye) B, LT, Sza, Á

A debreceni Déri Múzeum 2002-ben megbízást kapott a MOL Rt-től a Mezőpeterd, Gyűjtőállomás–Kismarja, Nyugat 1. és Kismarja, Nyugat 2. gáztermelő kutak közötti gázvezeték nyomvonalának régészeti állapotfelmérésére. A március 23. és április 13. közötti terepbejárás során 19 lelőhelyet azonosítottunk a nyomvonalon, amely közül 6 lelőhely bizonyult igen intenzívnek. Ezen a helyeken július 1. és augusztus 31. között megelőző ásatást folytattunk.

A *Keserű-dűlőben*, a terepbejárás során 13. számot nyert lelőhely egy kiszáradt patakmeder mellett feküdt. Összesen négy korszaknak a nyomait sikerült dokumentálni a 700 m²-nyi területen. Ezek közül kiemelkednek a korai Árpád-korra (10–11. századra) datálható jelenségek és leletek, amelyek segítségével ezt a 150–200 évre eső korszak kronológiáját biztosan lehet finomítani. Az objektumok közül egy ároknak, egy gödörnek, egy kemence-komplexumnak, egy háznak és egy épületnek a nyoma, illetve leletanyaga mondható igen jelentősnek. Az árok határolhatta ezt a települést, amelyen kívül már nem találtunk erre az érára datálható jelenségeket. A ház egy tipikusnak mondható, kemencével ellátott, félig földbe mélyített, két cölöplyukas Árpád-kori ház volt. Ennek a háznak az alapozása jóval sekélyebb volt, mint az épület alapozása, amelyben két kemencének a nyomára bukkantunk. Az analógiák szerint feltehetőleg „kenyérsütésre használhatták”. Ettől keletre volt a két kemencéből és omladékaiból álló kemence-komplexum, amely több kérdést is felvet. Először is funkcionálhatott ez a jelenség külső kemenceként is, azonban sokkal valószínűbb az, hogy egy háznak a maradványairól van szó, amelynek a nyomát a mezőgazdasági gépmunkák (főleg a mélyszántás) olyannyira megbolygatták, hogy mindössze ezek az objektumok és néhány leletanyag maradt meg. A legfontosabb objektumnak azonban egy gödör tekinthető, amelyből két tárgy érdemel megkülönböztetett figyelmet. Az egyik egy pontkör díszes, agancsból készített csonttárgy, amely eddig, ebből a korszakból, telepről még nem került elő. A másik pedig egy hullámvonalakkal díszített cserépbográcsnak a peremtöredéke, amely ugyancsak ritkaságszámba megy. Összeségében az itt feltárt kora Árpád-kori telep meghatározó jelentőségű lesz a korszak kutatásának szempontjából. Ezen leletegyütteseken túl még egy késő bronzkori (gáva) tál tekinthető jelentősnek.

A *Gát-szeg-dűlőben* a terepbejárás eredményeivel ellentétben igen szegényesnek bizonyult a 14. számú lelőhely. A 300 m²-nyi területen három korszaknak a nyo-

mait sikerült megfigyelni, kora bronzkor (makói), késő bronzkor (gáva), szarmata, de kiemelkedő jelentőségű leletanyag nem került a felszínre a kevés kiásott objektumból.

M. NEPPER IBOLYA – SZILÁGYI KRISZTIÁN ANTAL

185. Mezőszemere, Kismari-fenék

(Heves megye) U, B, Sza

A lelőhely Szihalom község D-i határában, a Szihalmot Mezőszemerével összekötő műút K-i oldalán, egy Ny–K irányú földút nyomvonalán található. A régészeti jelentőségű terület az M3-as autópálya nyomvonalán végzett terepbejárások során vált ismertté, kutatására az autópálya-építést megelőzően, 1995–1997 között került sor. 1995–1997 között csak az autópálya nyomvonalát kutattuk meg.

A 8 m széles és 150 m hosszú lehumuszolt útszakaszon egy kb. 1200 m²-nyi területű, közepes fedettségű régészeti lelőhely került napvilágra. Az itt talált jelenségek három korszakba, az újkőkorba, a bronzkorba és a római császárkorba sorolhatók.

A régészeti jelenségek zömét képező telepjelenségek feltárását 2002 tavaszán, közel egy hónapos munka során végeztük el. Az újkőkorból egy árokészlet, a késői bronzkorból pedig egy-két gödör, valamint egy urnasír került elő. A telepjelenségek túlnyomó többsége a császárkori szarmata időszakból való. Ebből a korszakból feltártuk egy téglalap alakú, félig földbe mélyített, cölöpös szerkezetű ház maradványát, két füstölő vagy aszaló műhelyt, melynél az ovális tüzelőgödört a téglalap alaprajzú füstölőgödörrel félkör átmetszetű kürtő kötötte össze, valamint több, mint 30 méhkas alakú és hengeres formájú élelemtároló és hulladékgyűjtőt.

A lelőhelyen összesen 47 objektumot találtunk. Az újonnan feltárt telepjelenségek és temetőrészletek (azon túlmenően, hogy illeszkednek a korábbi feltárási eredményekhez) jól kiegészítik az eddigi ismereteket, és értékes, új leletanyagot szolgáltatnak a hely történetéhez.

Az ásatás anyagi fedezetét a Nemzeti Autópálya Rt. biztosította.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ – ÁCS CSILLA

186. Mindszent, Koszorús-dűlő

(Csongrád megye) H

A Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete és a Szegedi Biológiai Központ Genetikai Kutatóintézete által vezetett, *A történeti genetika a magyar ethnogenézis kutatásában* című NKFP pályázati program keretében, a 2002. évben három Csongrád megyei honfoglalás kori temető hitelesítő feltárására került sor. A genetikai mintagyűjtés regionális szempontjait figyelembe véve, a nevezett évben Csongrád megye É-i területét, Szentes határát választottuk ki kutatási régióknak, ahol néhány, Csallány Gábor által a 20. század első felében